

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่ทั้งหมด 3 แห่งให้เป็นศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้ (1) การวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ (2) หาแนวทางแก้ปัญหา (3) ศึกษาดูงานศูนย์ที่ประสบผลสำเร็จ (4) วางแผนแก้ไขปัญหา (5) ปฏิบัติตามแผน (6) การติดตามและประเมินผล ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์ ครู กำนัน ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน แม่บ้าน ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเด็กเล็ก ในพื้นที่ตำบลโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี จำนวน 146 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม 2548 - กันยายน 2549 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก กรมอนามัย แบบสอบถามลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง แนวทางการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บข้อมูลมีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

ผลการศึกษา พบว่า ก่อนดำเนินการปรับปรุง ศูนย์เด็กเล็กวัดศรีวิสาร ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ กรมอนามัย จำนวน 12 ข้อ ไม่ผ่าน จำนวน 16 ข้อ ศูนย์เด็กเล็ก บ้านโพธิ์ชัย ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ กรมอนามัย จำนวน 14 ข้อ ไม่ผ่าน จำนวน 14 ข้อ ศูนย์เด็กเล็กวัดศรีสวัสดิ์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ กรมอนามัย จำนวน 9 ข้อ ไม่ผ่าน จำนวน 19 ข้อ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย หลังดำเนินกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก พบว่าศูนย์เด็กเล็ก ทั้งสามแห่ง ผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ กรมอนามัย จำนวน 27 ข้อ ไม่ผ่าน จำนวน 1 ข้อ คือ มีอัตราส่วนการดูแลเด็กเหมาะสม

ผลจากการดำเนินการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ได้กำหนดกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ โดยงบประมาณ ได้รับสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ศรีสำราญ เนื่องจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ศรีสำราญ มีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็ก จึงทำให้การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กดำเนินไปได้ด้วยดี ขบวนการมีส่วนร่วมใช้กระบวนการกลุ่ม โดยประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก (ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์ ครู กำนัน ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน แม่บ้าน) ผู้ดูแลเด็ก และกลุ่มผู้ปกครองเด็ก การปรับปรุง การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องใช้งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสถานที่ ดังนั้น การทำขบวนการกลุ่มที่จะได้ผลดี จะต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชนฝ่ายต่างๆ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้งานได้บรรลุวัตถุประสงค์ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จและยั่งยืน เพราะชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมและชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรม โดยเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนและกระตุ้นให้ชุมชนดำเนินงานตามโครงการ

This Participation action research aimed to develop 3 healthy day care centers in study area by using the community participatory process. This research contained 6 steps as following (1) cause and problem analysis (2) problem solving analysis (3) study tour in successful day care centers (4) problem solving planning (5) implementation step and (6) evaluation step. The 146 samples consisted of the healthy day care center committee such as monks, teachers, tambon leaders, community leaders, Tambom Administration Organization (TAO) members, village leader assistants, village committee members, child attendants and parents who lived in tambon Pho Sri Sam ran, Amphoe Non Sa-ad, Udon Thani Province. Both qualitative and quantitative data were collected since October 2005 to May 2006 by using environmental standard of the Department of Health, general questionnaire, focus group and in-depth interview.

The results of this research found that although before process 12 parts of Wad Sri Wi Sarn day care center, 14 parts of Pho Chai day care center and 9 parts of Wad Sri Sawad daycare center were standard level but 16 parts of Wad Sri Wi Sarn day care center, 14 parts of Pho Chai day care center and 19 parts of Wad Sri Sawad daycare center which were environment and safety parts were not standard level. Whereas after process, 27 parts of all day care centers in study area were standard level except one which was suitable child ratio.

The result of participation process, most activities were defined and supported by TAO of tambon Pho Sri Samran because administrators aware the importance of children development so this research was well implement Focus group was implemented by the healthy day care center committee (consisted of monk, teacher, tambon leaders, committee leaders, TAO members, village leaders assistants, village committee and maids) child attendants and parents. The budget was necessary for environmental improvement and administration.

So the participatory process should was supported by community and local government for succeed objectives. The community participations were important for sustainable development of healthy day care center because community participated in all activities their own and participatory process were supported and were stimulated by the government officer in study area.